

Volle kerk voor Bachkenner Koopman

Leiden * In een bomvolle Pieterskerk spreekt de kleine man over zijn grote idool, Johann Sebastian Bach. Ton Koopman verzorgt de Huizinga-lezing 2016 op zijn eigen wijze.

In een rap tempo, hoofd schuin naar achter, vertelt hij ons groot nieuws over de Hohe Messe in b, die Johann Sebastian hoogstwaarschijnlijk bij leven nooit in z'n geheel heeft uitgevoerd. Wel zijn Missa Brevis (Kyrie en Gloria), die hij al in 1733 aanbood aan de Saksische keurvorst en koning van Polen Friedrich August II. Niet voor niets: Bachs ambitie was hiermee de titel *kurfürstlicher Hofcompositieur* te veroveren, wat hem pas drie jaar later lukte. Een jaar voor zijn dood completeerde hij dit ontzagwekkende meesterstuk. Zijn laatste werk dat hij met gehoor- en gezichtsproblemen bevend op papier neerpente.

Muziek

Ton Koopman: Huizingalezing en Bachs Hohe Messe met barokorkest en koor van het Koninklijk Conservatorium en The Juilliard School. Gehoord: 9/12, Pieterskerk, Leiden.

Wie weet heeft Bach deze mis in z'n geheel willen gebruiken in een katholieke eredienst op Sint Cecilia'sdag in de Weense Stephansdom, gelardeerd met de gebruikelijke (Gregoriaanse) liturgie. Maar daar wordt nog driftig onderzoek naar gedaan door Bachwetenschapper Michaël Maul.

Koopman is er na grondige studie van overtuigd dat Bach zijn Hohe Messe opzette met een royaal koor, al eerder opgesplitst in drie groe-

Ton Koopman. FOTO STUDIO KASTERMANS

pen. Zeventien 'bruikbaren', twintig die nog moesten werken aan hun muzikale vaardigheden (de motettenzangers) en zeventien

zangers die Bach 'gar keine Musici' noemt. Zijn orkest moest naast strijkers bestaan uit twee of drie hobo's, twee fagotten, drie trompetten, een paukenist, twee fluitspelers en een orgel of clavecimbel. Hij moest zelf zoeken naar zoveel kundige instrumentalisten.

Opnametechniek en subsidieterugloop hebben er toe geleid dat een uiterst klein ensemble en een solistenkoortje ontstond; maar om dit dan authentiek te noemen, is volgens Koopman waarschijnlijk niet juist.

Ongeveer in de hierboven genoemde opstelling voert Koopman met barokorkest en koor van het Koninklijk Conservatorium en de keurklas 'Juilliard415' de Missa Brevis uit. Gevangen in een onnavolgbaar wendbare, enigszins mystieke, bijna 'Roomse' magie. Dat allereerste Kyrie wordt als één gewichtloze wolk opgetild en

breidt zich gaandeweg uit. Fluwelen lijnen toveren de schoonste harmonieën in licht opzweepende bewegingen. Schitterend helder en klaar daalt plotseling van hemelhoog het Kyrie op ons neer, engelen die de hoge a parelzuiver zingen. En dan aan het einde, als een totaal onverwacht optreden van de gouden zonnewagen het Cum Sancto Spiritu, 'naakt' feestelijk dansend, als David voor de Ark. Subliem in balans, bruisend van energie en levenslust. Betoverend klinkt hierbij het barokorkest, in mollige klankkleuren, juichende trompetjes, kloekke pauken. Ook de solisten met hun strakke timbres, mezzo wat klokkender dan sopraan, countertenor stralend inhoudelijk, een basstem met allure, passen voorbeeldig in Koopmans, liever gezegd Bachs 'hinweisen'.

Lidy van der Spek